

Marknadskontrollmyndigheter – befogenheter och sanktionsmöjligheter” (SOU 2017:69)

Sammanfattning

- Förbundet avstyrker att förslagen läggs till grund för lagstiftning.
- Sektorslagstiftningarna måste analyseras bättre för att analysera behovet och följderna av en horisontell lag. För detta arbete bör en adekvat utredningstid ges.
- En fördjupad genomgång av sektorslagarna kan också ge svar på om det finns anledning att minska antalet marknadskontrollmyndigheter.
- Effekterna av en sekretessbrytande regel i förordningen (2014:1039) om marknadskontroll av varor och annan närliggande tillsyn måste analyseras bättre innan lagstiftning kan komma ifråga.

En horisontell lag om marknadskontroll

Marknadskontroll – ett komplext område

Marknadskontroll är ett mycket komplext område. Att kartlägga detta får därför sägas vara en tidskrävande uppgift.

Marknadskontrollutredningens uppdrag har varit omfattande och utredningstiden enligt vår uppfattning alldeles för kort. Detta har av förklarliga skäl har satt spår i betänkandet, som i många delar inte nått ända fram.

Trots goda ambitioner från utredningens sida ger betänkandet inte någon klar bild av hur marknadskontrollen ser ut i Sverige. Marknadskontrollen har i betänkandet åskådliggjorts genom en omfattande löpande textmassa.¹ Presentationen hade vunnit stort om man tagit hjälp av figurer o.d.

Grunden för textmassan har utredningen hämtat in genom en enkät. Denna har skickats ut till Marknadskontrollrådets medlemmar, till några andra statliga myndigheter samt till ett antal kommuner (oklart hur många och vilka). Där har varje myndighet fått redogöra för den marknadskontroll de bedriver. En risk med denna metod är att myndigheternas beskrivningar inte blir kompletta eller får olika detaljeringsgrad, men också att myndigheter redovisar kontrollåtgärder som de inte har stöd i lag för. Ett exempel på detta är Konsumentverkets tillsyn av lekplatser. Verket besöker olika lekplatser och kontrollerar att lekredskapen är säkra, trots att begreppet marknadskontroll inte inkluderar kontroll av huruvida produkter uppfyller gällande krav trots förslitning när de väl har kommit i bruk.²

¹ S. 79-198

² Definitionen av marknadskontroll, betänkandet s. 52

Sektorslagstiftningen måste kartläggas innan en generell lag kan antas

Det förefaller enligt vår uppfattning som att utredningen inte hunnit bilda sig en klar uppfattning om hur marknadskontrollen fungerar i Sverige. I det läget har utredningen valt att föreslå en horisontell lag om marknadskontroll av produkter. Man försett den föreslagna lagen med några viktiga egenskaper:

- Den är subsidiär till bestämmelser i EU-förordningar och andra författningar,
- Den pekar inte ut vilka myndigheter som ska utöva marknadskontroll,
- Den innehåller nya befogenheter och sanktioner.

En horisontell lag kan ha sina fördelar. Alla marknadskontrollmyndigheter kan tillämpa samma lagstiftning, och katalogen av ingripandeåtgärder, utredningsåtgärder och sanktioner blir enhetlig.

En stor nackdel med en horisontell lag är emellertid att det finns risk att man inte kan bedöma lagens inverkan på befintliga sektorslagar. Så är fallet här. Detta har utredningen helt korrekt påpekat, samtidigt som man klargjort att man inte har resurserna att föreslå de följdändringar som krävs.³ Ny lagstiftning och följdändringar i annan lagstiftning går hand i hand. Vår uppfattning är att det inte finns några genvägar. Ska en horisontell lag fungera, måste man först i detalj kartlägga sektorslagarna. Redan mot den bakgrunden bör lagförslaget i nuläget inte läggas till grund för lagstiftning. En ordentlig genomlysning av sektorslagarna kan också ge svar på frågan om en horisontell lag över huvud taget behövs.

Vilka myndigheter ska utöva marknadskontroll?

Enligt lagförslaget ska marknadskontroll utövas av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer. Utredningen anser att det inte är möjligt eller ens önskvärt att i lagen peka ut särskilda myndigheter som ska bedriva marknadskontroll.⁴ Vi delar utredningens bedömning att det är regeringens sak att fastställa detta. Vi delar också utredningens uppfattning att detta lämpligen bör ske i samband med översynen av sektorslagarna som senast bör ske i samband med att den generella lagen eventuellt antas. En målsättning kan kanske vara att försöka minska antalet marknadskontrollmyndigheter. Å andra sidan förefaller det av utredningen att döma som att kontrollverksamheten i huvudsak fungerar väl, vilket kan tala emot en minskning.

Tvångsåtgärder, sanktioner m.m.

Förbundet har ingen erinran i sig mot de föreslagna reglerna om ingripandeåtgärder, utredningsåtgärder och sanktioner.

Strategisk planering m.m.

Förbundet delar utredningens bedömning att det är av vikt med strategisk planering och bra myndighetssamarbete. Vi vill dock betona att marknadskontroll på central

³ Betänkandet s. 13

⁴ Betänkandet s. 227f

nivå (som statliga myndigheter svarar för) har en annan inriktning än marknadskontroll på kommunal nivå. Vid urvalet av kontrollpunkter måste man ta hänsyn till detta. Det ligger också i sakens natur att kommunernas kompetens på marknadskontrollområdet varierar. Vi har ingen erinran mot att kommunerna engageras i utvecklingsarbetet i Marknadskontrollrådet.

Sekretess

På flera ställen i betänkandet⁵ anger utredningen att man föreslår en sekretessbrytande bestämmelse i förordningen (2014:1039) om marknadskontroll av varor och annan närliggande tillsyn. Något lagförslag läggs emellertid inte fram. Förbundet undrar om detta är ett förbiseende från utredningens sida.

Det finns också anledning att fundera på hur en sådan eventuell sekretessbrytande regel skulle vara utformad. Vid sin marknadskontroll får myndigheterna många gånger tillgång till uppgifter med inslag av företagshemligheter, men också överskottsinformation som ligger utanför myndighetens kompetensområde. Man kan då fråga sig om det är lämpligt eller kanske rentav ens önskvärt att en myndighet då kontaktar en annan marknadskontrollmyndighet, där kanske uppgifterna dels blir offentliga, dels medför att den mottagande myndigheten börjar vidta olika åtgärder av myndighetsutövningskaraktär. Vi förordar därför att förutsättningarna för en eventuell sekretessbrytande bestämmelse analyseras närmare innan lagstiftning kommer ifråga.

Sveriges Kommuner och Landsting

Vesna Jovic

Germund Persson

⁵ Betänkandet s. 244, 278 och 282